



moest dat nu zó?



‘En er werd een groot teken in de hemel gezien: een vrouw met de zon bekleed, met de maan onder haar voeten en een krans met twaalf sterren op haar hoofd’ (Openbaringen 12:1).

Deze iconografische voorstelling van Maria op de maansikkel behoorde in de Middeleeuwen tot het vaste repertoire van kunstenaars. Wij laten u links de in chiaroscuro-techniek (gekleurd papier, hooglichten wit opgewerkt) uitgevoerde tekening zien die zich in het depot van Boymans-van Beuningen bevindt. De kunstenaar blijft anoniem zoals dat in de Middeleeuwen gebruikelijk was, maar als oorsprong schat men Vlaanderen, met name Antwerpen begin 16^e eeuw.

Wat een verhaal op een Amsterdamse pagina! Maar dat is toch niet zo ongevoon, want een dergelijke voorstelling gaf de opdrachtgever of -geefster van het huis Begijnhof 27 aan de beeldhouwer als voorbeeld voor de rijk versierde geveltop in Louis XIV-stijl. De gevel is tweede kwart 18e eeuw vernieuwd en wij nemen aan dat het beeldhouwwerk in zandsteen uitgevoerd werd. Nu waren het niet altijd de meest begenadigde kunstenaars die zich daarmee bezighielden, maar wie maalt daarom, huizenhoog boven de begane grond. Het beeldhouwwerk werd in de eeuwen die volgden regelmatig van een fris laagje verf voorzien en in 2009 vond de VVAG dat al die verflagen maar eens weg gebikt moesten worden zodat het geheel gepolychromeerd kon worden. Verrassing op verrassing volgde. Maria bleek op een maansikkel te staan, zoals het bijbelvers ook meldt. Nog een verrassing was de ontblote borst die onder een jas van verf tevoorschijn kwam. Dat is ook wel een Maria-iconografie maar een heel andere: Maria lactans, de

- ◀ *Maria als de hemelse koningin, anonieme tekenaar ±1520, Boymans van Beuningen, blauw geprepareerd papier, pen en penseel in bruine inkt, opgehoogd met witte verf*
- ▶ *Mariabeeld RK kerk Joppe, stijlvol gepolychromeerd, letterlijke weergave van de bijbeltekst*





zogende moeder. In de Middeleeuwen mochten schilders graag een straaltje melk afbeelden dat in een sierlijke boog uit de ontblote borst kwam. Dat was een afbeelding die in de 17^e eeuw als aanstootgevend in onbruik raakte. Dat neemt niet weg dat begin 18^e eeuw de beeldhouwer deze symboliek opnieuw toepaste.

Alleen dat polychromeren, dat had de VVAG beter kunnen laten. Vergaloppeerde de beeldhouwer zich al met de mengelmoes van iconografieën, de schilder zette dat nog eens vet aan met een sardonisch kijkende Maria en een roze borst die een blasfemisch roodbruin tepelhof kreeg. Een cartoonesk resultaat dat het goede en door ons regelmatig geroemde werk van de VVAG misstaat.

- ◀ *Geveltop Begijnhof 27 vóór de restauratie/schoonmaak van het beeldhouwwerk, monochroom geschilderd in de kleur bentheimer - foto: H.Wartenbergh*
- ▲ *Na de schoonmaak werd het beeldhouwwerk gepolychromeerd i.o.v. de VVAG*



Een en ander doet denken aan het grote schilderstuk dat in de sta-Hoppe hangt en eind 70-er jaren werd schoongemaakt door een restaurateur. Die deed zijn werk goed maar wat er tevoorschijn kwam had beter verborgen kunnen blijven. Jaren van nicotineaanslag had een aangename waas over het schilderij aangebracht. Je fantasie kon de vrije loop nemen en een wonderschoon 17^e-eeuws schilderij vermoeden. Sindsdien hebben jaren van flink roken hun best gedaan de fout snel te herstellen maar ja..., ook bij Hoppe wordt binnen niet meer gerookt. Wij hopen voor het beeldhouwwerk van Begijnhof 27 dat weer en wind ook hun genadige werk doen. Die maffe mode van polychromeren blijft sowieso niet eeuwig duren.

TB

- ◀ *Simonetta Vespucci als Maria Lactans door Sandro Botticelli ±1475*
- ▼ *Het schilderij in de sta-Hoppe*

